

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frankova ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU Ljubljana“ ima s članom plačano naročnino. Za oglase in renotice vseh vrst je po Din 250 od petit. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Za poglabitev naše organizacije.

Nove razmere po prevratu so prinesle tudi naši organizaciji novih nalog, zato je bilo potreba našo organizacijo tem razmeram in tem nalogam odgovarjajoče preurediti. To smo storili s tem, da smo jo opredelili v skupno stanovsko organizacijo za celo državo. Kjer še ni bilo okrajnih organizacij so se tekom let ustanovile, tako tudi v Sloveniji za Prekmurje in Mežico.

Dobili smo nova pravila, in sicer poslovnik, ki nam omogoča časa odgovarjajoče delovanje.

Toda s tem naše delo na reorganizaciji nikakor še ni končano. Treba je sedaj še organizacijo na znotraj poglabiti, da se spravi vsakega poedince v aktivno smer pozitivnega dela; na drugi strani ji je pa treba dati tudi višjega in širšega duhovnega poleta.

To naj bi se skušalo doseči z diferenciacijo dela po odsekih ter z razvojem odgovarjajočim posebnim poslovnikom za odseke. Z drugo besedo rečeno: na jasnem si moramo biti, kaj in kako naj delajo odseki in poedinci.

Poslovnik za odseke je posebno velike važnosti za organizacijo. Kakor nam predstavljajo pravila in splošni poslovnik našo administrativno uredbo in naše administrativno organizatorično delovanje, tako nam ima poslovnik za odseke predstavljati pot za našo duhovno uredbo in naše sistematično duhovno — kulturno delovanje. Upamo, da smo se pričeli nagibati za velikimi koraki tudi v to smer.

Uspešnemu tozadavnemu delu pa stoje nasproti trije temeljni principi, in sicer: dobra administrativna urejena organizacija, zadostna materialna sredstva in dobra razdelitev dela.

Pozabljati ne smemo, da naša organizacija ni samo razredna, stanovska organizacija, temveč da je tudi kulturno-prosvetna organizacija.

Če pa jo hočemo kot tako uveljaviti, ji moramo omogočiti širji polet. Izrabiti moramo racionalno vse stanovske energije. Potreba je uvesti dobro diferenciacijo, porazdelitev dela med vse člane organizacije. Vsak poedinec mora tvoriti aktiven del v naši organizaciji.

Gre za to, da izrabimo vse stanovske energije v korist skupne smeri, da jih ne puščamo neizrabljene, ker se ne vedo opredeliti in si najti delo ali pa jih pustiti.

da brezplodno tratijo z nesistematičnim delom svoje energije, da se s tem ubijajo sami sebe in izgubljajo s tem tudi pogum do dela.

Največja napaka naše organizacije danes je ta, da leži vse breme dosedaj na poedincih bodisi pri okrajnih učiteljskih društvih, bodisi pri naši pokrajinski centrali. Ti morajo delati administrativno za vse, ti morajo misliti za vse in voditi organizacijo tudi v duhovnem, idejnem, programatičnem oziru za vse. Večina mrtvo pričakuje vse rešitve od njih in ne sodeluje aktivno z njimi niti administrativno, niti idejno.

V dobi tako široke demokracije, kakor je danes, je to naravnost neodpustljiv greh. Glejmo, da prode demokracija tudi v naše vrste in da bo naš stan postal vzor in vodnik vse javnosti v tem oziru.

Duh današnjega časa nam narekuje nujno potrebo, da pridemo čim prej iz zgolj administrativne smeri v neko duhovno smer in poglabljanje našega dela v kulturnem oziru. Prenesti moramo glavno težišče iz administrativnih vprašanj na duhovna, idejna in kulturna.

Danes stoji naša organizacija v drugem razmerju v javnosti nego pod Avstrijo. Na našo organizacijo se stavijo veliko večje kulturne zahteve, ker se smatra tudi njo za ustvarjalno činitelj jugoslovanske kulture.

Če pa hočemo to doseči, moramo od administrativnega delovanja preiti k duhovnemu, kulturnemu. Večino je potreba vzbuditi iz pasivnosti in jo usposobiti in ji dati sredstva in priliko za aktivno delovanje in udejstvovanje.

Izpremeniti pa je potreba tudi princip dosedanjega univerzalnega delovanja posameznikov in treba se je specializirati na področja. Zahtevo univerzalnega delovanja in pregleda od vodilnih poedincev je potreba opustiti. Delo in pregled je potreba porazdeliti. Izvesti je širok princip diferenciacije in demokracije pri delu in zaslusljanju mnenja čim širšega stanovskega kroga v vseh važnejših načelnih vprašanjih. Potreba je delo specializirati in s tem poglabiti.

Nekaj krivde na gorenjih nedostatkih je tudi na dosedanjem ustroju organizacije. Naša organizacija je bila otrok časa in razvoja. Od prevrata sem je pa že v štadiju prenavljanja in se reorganizira

današnjemu novemu položaju, stanu in narodni odgovarjajoče. Glejmo, da jo usposobimo za življenje današnjemu duhu in veliki dobi odgovarjajoče in glejmo, da ustvarimo našim bodočim generacijam trden temelj, da bodo lahko na njem ustrezale vsem zahtevam časa.

Priznati moramo, da se najprejdarnejše in naitemeljitejšo delo vrši vedno le v ožjem krogu, kjer pride predvarno, razumno in dobro premišljeno mnenje poedince v poštev, ki je trajnejše vrednosti. V širokem krogu igralo ponavadi večjo vlogo od predvarnosti in razuma hipna čustvena razpoloženja mase, fascinirane od temperamentnega govornika. Vse parlamentarno delo se vrši povsod v glavnem v odseku. Odseki nam značijo tudi uveljavljenje principa diferenciacije dela.

Z novim poslovnikom za odseke je dana odsekom neka stalnejša oblika, da bodo delovali tudi lahko izven prilike zborovani pokrajinske skupščine in širšega sosveta. Odseki zadobe z novim poslovnikom tudi neko novo izvršilno moč. Skrblieno je za kontakt odsekov z vodstvom organizacije.

Kakor se je na eni strani oziralo, da se uveljavi v poslovniku za odseke princip čim enostavnejše in dobre administrativne, to je dobre organizacije tako je na drugi strani upoštevan do najgloblje možnosti princip diferenciacije dela. Ni se pa pozabilo dati odsekom tudi potrebne materialne osnove, brez katere bi bili vsi načrti iluzorni.

Posebne važnosti je v poslovniku označeni kontakt odsekov z okrajnimi učiteljskimi društvii in izvedba diferenciacije pri njih.

Povdarjamo, da je korenina našega zla, da ne korakamo z večjim tempom z zahtevami nove dobe, pri vzgoji našega stanovskega naraščaja in da zahteva to vprašanje naše prve pozornosti. Upoštevamo nujno potrebo sistematike našega kulturno-pedagoškega delovanja, s posebnim ozirom na našo nadaljno samoljubnost in splošno izobrazbo. Vidi se potrebo razširjenja in poglabljanja tega dela. Upoštevamo potrebo organizacije naše stanovske obrambe in pravnega informacijskega zastopstva. Dana je dobra podlaga za izpolnitev našega tiska. Zasnova je centralni forum, okrog katerega se bo osamosvojilo naše narodno-prosvetno delo, da ne bomo nesistematično trtili naših stanovskih energij na

tem polju z različnimi metodami in poizkusi. Svoji postulat je dobilo obmejno šolstvo in neodrešeno ozemlje, v čemur se bo posebno zrcalil izrazit nacionalni moment naše organizacije. V gospodarskem odseku naj imajo svoji regulativ naša stanovska gospodarska podjetja, ki naj služijo izključno v oporo in korist naši organizaciji in celotnemu stanu. Stanovska in šolsko-prosvetna politika pa naj dobi svojega sodnika in vodnika v stanovsko in šolsko političnem odseku.

Povdarjati moramo, da je mnogo volje do dela opaziti pri marsikateri članici in članu naše organizacije, samo pravilne izrabe te volje do dela ni bilo. In temu nedostatku naj odpomore poslovnik za odseke, ki naj se izvaja v etapah, sukcesivno, del za delom, lažje izvedljivo pred težje izvedljivim. S tem bomo svojo organizacijo poglabili, dali ji bomo neko notranjo višjo vrednost, dvignili jo bomo tudi duhovno.

Temeljni princip poslovniku pa je: razbremeniti centralo ter porazdeliti delo in soodločevanje med vse člane organizacije. —k.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

— Izenačenje strokovnih šol. V ministrstvu za trgovino in industrijo izdelujejo pravilnik za izenačenje bivših avstrijskih strokovnih šol z enakimi šolami v Srbiji.

Vestnik meščanskih šol.

—c Iz Tržiča. Konečno se izpolnijo želje glasboljubnega občinstva tržiškega in okolice. Meščanski šoli se je posrečilo pridobiti dr. Aleksandra Rigo, koncertnega pevca v Ljubljani in Janka Ravnika, konservatorskega profesorja v Ljubljani za koncert, ki se vrši 24. marca 1924 ob 8. uri v šolski telovadnici. Spored obsega imena naših najboljših skladateljev, katerim stoje ob strani drugi svetovnega slovesa, Ravnik, Škrjanc, Lajovic, Adamič, Ipavic, Dvořák, Mussorgski, Strauß, Schumann, Loewe, Wolf in Schubert bodo vplivali v duše poslušalcev nebeške melodije, ki jih napolnijo za dolgo časa z najprijetnejšim občutkom ugodja.

—c Upravni odbor deške in dekliške meščanske šole v Tržiču smatra za svojo največjo dolžnost, da se spodaj navede-

LISTEK.

Sveži grobovi.

† Vladni svetnik Ivan Šubic.

Gotovo je te dni presunilo tudi marsikatero tovariša iz naših vrst, ko je zaznal o prerani smrti pokojnega ravnatelja Ivana Šubica. Naše učiteljstvo se spominja pokojnega Šubica v prvi vrsti s polja obrtno-nadaljevalnega šolstva.

Saj je bil on tisti, ki je dajal učiteljstvu vzpodbudo za snovanje obrtno-nadaljevalnih šol po širni naši domovini; neutrudljivo je dajal modre nasvete učiteljstvu v vseh vprašanjih tega šolstva; prirejal in trudil se je za prirejanje tečajev za usposabljanje učiteljstva obrtno-nadaljevalnih šol. Ne samo v naši državi — tudi med učiteljstvom našega Primorja, v Julijski Krajini stoje nešteti spomeniki njegove požrtvovalnosti, in tudi tam — mošnje učiteljstvo ga hrani v častnem spominu.

Vladni svetnik Šubic je bil nadzornik obrtno-nadaljevalnih šol in njegovo spretno nadzorstvo je dajalo učiteljstvu vselej novih moči, idej in smernic za delo, kadar ga je posejil. Po prevratu je postal višji šolski nadzornik vsega obrtnega in trgovskega šolstva pri nas.

Bil je član mestnega šolskega sveta v Ljubljani in je kot tak tudi tu zastavljal vse svoje velike zmožnosti za povzdigo in napredek ljubljanskih šol. Istočasno je bil tudi občinski svetnik celih 16 let.

Ivan Šubic je bil rojen 12. oktobra leta 1856. v Škofji Loki. Študiral je gimnazijo v Ljubljani, a na Dunaju naravoslovje, matematiko in fiziko, iz katerega je položil izpit leta 1883. in postal kmalu zatem prof.-suplent, a leta 1888. pravi profesor. Ko se je v Ljubljani osnovala obrtna šola, je postal pokojni Šubic ravnatelj. Takrat je bilo obrtno šolstvo pri nas še v povojih.

Kljub velikim težavam in zaprekam pokojni Šubic ni obupal in je vztrajal pri svojem delu, dokler si ni postavil sam največjega spomenika z modernim državnim obrtno šolo, sedanjno srednjo tehniško šolo. Iz nič nam je organiziral na polju obrtnega šolstva to, kar imamo danes.

Bil je dolgoletni odbornik »Slovenske Matic« in Ciril-Metodove družbe ter podpredsednik Društva za krščansko umetnost, deželni poslanec v kranjskem deželnem zboru, konservator centralne komisije za umetniške in zgodovinske spomenike.

Tudi na literarnem polju se je strokovno uveljavil: Ljubljansko barje. Voda s posebnim ozirom na ljubljanske razmere (obe razpravi v programih ljubljanske gimnazije), Barve in njih uporaba v ornamentiki, Gorenjska kotlina in ljubljanski vodovod (v Letopisu Matic Slovenke) in Električna, obširna knjiga, ki je še do danes ostala edina te vrste.

Notranje zadovoljstvo pri dejanskih uspehih mu je bilo najvišje priznanje in odlikovanje za njegovo delo. Mož je bil skromen in ni živel za čast, temveč le za delo v prospeh svojih idej.

Manom velikega pokojnika se klanja danes slovensko učiteljstvo, ki se je z veliko ljubeznijo oprijelo njegove ideje širokega organiziranja obrtnega šolstva; za slovensko obrtništvo pa ni nobena žrtev prevelika, da se oddolži svojem velikemu dobrotniku.

Brez razlike strank so se ga upravičeno spomnili vsi slovenski listi.

Slava vzoru moža, njegovemu delu in vzorom!

† Profesor dr. Fran Kos.

Ni se še zagrnil eden grob, ko se je odprl drugi. Starejše učiteljstvo koprškega okraja se še spominja svojega okrajnega šolskega nadzornika dr. Fr. Kosa. Z dr. Kosom je umrl mož-znanstvenik.

Prof. dr. Kos se je rodil 24. decembra 1853 v Selcih pri Škofji Loki. Gimnazijo je študiral najprej v Kranju, nato v Ljubljani, odkoder se je po maturi preselil na Dunaj ter se tamkaj posvetil s celo kopico mladih slovenskih zgodovinarjev, zgodovinskih vedi. Po položnem doktoratu se je prof. Kos napotil v Gorico in prevzel suplentsko mesto najprej na ženskem učiteljskem v Gorici. Pozneje je bil radi prevnetega raziskovanja slovenskega »idijoma« kazensko premeščen na kopersko žensko učiteljsko. Tamkaj je vršil tudi službo šolskega nadzornika. Pri izvrševanju te naporene službe, ki jo je pokojni vršil, kakor vse v svojem življenju, z veliko vnemo, nesebičnostjo in požrtvovalnostjo, si je nakopal zavratno bolezen. Pozneje se je znova preselil v Gorico.

Leta 1910. je stopil v pokoj. Na Goriškem in Istrskem je vzgojil s svojo tiho, pa sugestivno pedagoško osebo cele generacije učiteljic, ki ne bodo pozabile vzorov svojega učitelja.

Literarno delovanje dr. Fr. Kosa se je v glavnem opiralo na zasnovanje temelja slovenskega zgodovinarstva, to je na »Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku«, ki je epohalno delo; »Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja«, deloval je v publikacijah Slovenske Matic. Izvestijh Muzejskega društva in Vodi, Dom in Svetu, Ljubljanskem Zvonu in Času. Zadnje njegovo delo je izšlo v »Razpravah znanstvenega društva za humanistične vede«.

Tudi tega moža-znanstvenika slovenskega so se spomnili te dni vsi listi brez razlike strank. Slava njegovemu spominu!

† Nadučitelj Anton Herzog.

Truplo Ti počiva v hladni jami, duh Tvoj biva pa kot prej — med nami.

V sredo 27. februarja sem popoldne prejel brzojavko, da je tovariš Anton Herzog naglo umrl, pogreb bo pa v petek 29. februarja ob 10. uri. Vest se mi je zdela takorekoč neverjetna in me je pretresla.

Spoznal sem ga v najlepši dobi okoli 30letnega zdravega moža. Bil je živahen v govoru in kretnjah. Rad se je družil s tovariši, ljubil pesem in prirejal pešizlete v božjo prirodo. Slikovite pokra-